

Unirea Principatelor și reformele lui Alexandru Ioan Cuza

1. Definiție

Adunare ad-hoc = constituită anume pentru un scop. Organism constituit pentru a exercita, în plan juridic, o misiune determinată în timp.

Caimacam = locțiitor al domnului, însărcinat cu administrarea Moldovei și Țării Românești până la instalarea pe tron a noului domn.

Vot cenșitar = sistem electoral practicat pe scară largă înainte de instituirea votului universal, care a constat în recunoașterea calității de alegător și implicit a dreptului de vot cetățenilor care au avut un anumit venit anual evaluabil în titluri de proprietate imobiliară (terenuri și clădiri) sau stabilit în funcție de cuantumul impozitelor plătite anual asupra veniturilor încasate.

2. Contextul internațional

- 1848-1859 - unirea Principatelor Române a devenit principalul obiectiv național;
- aprilie 1849 - încheierea Convenției de la Balta-Liman între Imperiul Rus și Imperiul Otoman: domnii Principatelor Române au fost numiți de puterile semnatare pe o perioadă de 7 ani (Moldova: Grigore al V-lea Ghica - 1849-1853 și 1854-1856; Țara Românească: Barbu Dimitrie Știrbei - 1849-1853 și 1854-1856); Adunările Obștești au fost înlocuite cu Divanuri alcătuite exclusiv din mari boieri numiți de domni ⇒ 1849-1851 - ocupația rusească a Principatelor Române;
- 1853-1856 - Războiul Crimeii: un conflict ruso-turc încheiat cu înfrângerea Imperiului Rus de către forțele franco-britanice, aliate cu Imperiul Otoman, și atragerea atenției Marilor Puteri europene asupra „chestiunii românești”;
- 13/25 februarie-18/30 martie 1856 - desfășurarea Congresului de Pace de la Paris, la care au participat Marile Puteri europene (Regatul Unit, Franța, Imperiul Austriac, Prusia, Imperiul Rus, Piemont-Sardinia și Imperiul Otoman), a prevăzut cu privire la spațiul românesc următoarele:
 - a. Crearea unui stat românesc tampon între Imperiul Rus și Imperiul Otoman;
 - b. Protectoratul rusesc a fost înlocuit cu garanția colectivă a celor 7 Mari Puteri;
 - c. Sudul Basarabiei (județele Cahul, Bolgrad și Ismail) a fost luat de la Imperiul Rus și a fost cedat Principatului Moldovei;
 - d. Românii din Principate urmau să fie întrebați dacă vor să se unească;
 - e. Convocarea în Principate a unor **Adunări ad-hoc** reprezentative, care să își exprime poziția cu privire la unire și la revizuirea Regulamentelor Organice.

3. Unirea Principatelor Române

- 22 septembrie/4 octombrie și 30 septembrie/12 octombrie 1857 - în Moldova și Țara Românească, Adunările ad-hoc, formate din reprezentanții tuturor categoriilor sociale, au adoptat rezoluții asemănătoare (în ciuda încercărilor de fraudare a alegerilor organizate de **caimacamul** Moldovei Nicolae Vogoride):
 - a. Unirea Principatelor Române într-un stat numit România;
 - b. Aducerea unui prinț străin dintr-o familie domnitoare a Europei;
 - c. Autonomia statului român și un guvern care să reprezinte interesele naționale.
- 10/22 mai-7/19 august 1858 - în cadrul Conferinței din capitala Franței s-a adoptat Convenția de la Paris, prin care s-a stabilit statutul internațional al Principatelor Române și organizarea internă a acestora:
 - a. Unirea Principatelor Române sub numele de „Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei”;
 - b. Noul stat urma să fie condus de 2 domnitori, 2 adunări legislative, cu 2 capitale, și ar fi avut 2 instituții comune cu sediul la Focșani: Comisia Centrală (rol în elaborarea legilor comune) și Înalta Curte de Casație și Justiție;

- c. Formarea unor adunări electivă, pe baza **votului cenșitar**, cu rol în alegerea domnilor Principatelor;
 - d. Desființarea rangurilor boierești și a Regulamentelor Organice.
- **5/17 ianuarie și 24 ianuarie/5 februarie 1859** - în Moldova și în Țara Românească, Adunările electivă de la Iași și București, l-au ales domn pe Alexandru Ioan Cuza (1859-1866).

4. Domnia și reformele lui Cuza

- domnia lui Alexandru Ioan Cuza a cunoscut două etape:

I. 1859-1862 - recunoașterea internațională și realizarea Unirii:

- a. 26 martie/7 aprilie 1859-22 noiembrie/4 decembrie 1861: Alexandru Ioan Cuza și agenții diplomatici români au intervenit pe lângă Marile Puteri pentru recunoașterea actului Unirii Principatelor, aceasta fiind recunoscută doar pe durata domniei lui Cuza;
- b. 1859-1862: unificarea monetară, a armatei (prin crearea unui stat major unic și numirea unui ministru de război), a telegrafului, poștelor și a vămilor, administrativă (stabilirea capitalei noului stat la București) și legislativă (formarea unui Parlament Unic și numirea primului guvern unic, condus de Barbu Catargiu).

II. 1863-1865 - perioada marilor reforme:

- 1862 - guvernul condus de Barbu Catargiu s-a opus tuturor reformelor care ar fi subminat baza materială și puterea marilor proprietari de pământ (latifundiași sau moșieri) ⇒ 8 iunie 1862 - asasinarea prim-ministrului Catargiu;
- 24 iunie 1862-11 octombrie 1863 - perioada guvernării liberal-moderate Nicolae Kretzulescu: în actele interne oficiale a fost folosită titulatura de România (1863); s-au stabilit relații diplomatice cu Serbia, prin semnarea unei convenții referitoare la extradare (1863);
- 1863 - politica autoritară dusă de Cuza a determinat formarea „*monstruoasei coaliții*”, o grupare de forțe conservatoare și liberale radicale, care a avut drept scop înlăturarea domnului;
- 11 octombrie 1863-26 ianuarie 1865 - guvernul liberal condus de Mihail Kogălniceanu a implementat marile reforme din perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza:
 - a. 13/25 decembrie 1863 - a fost adoptată **Legea secularizării averilor mănăstirești**: statul a confiscat pământurile și averile clerului (25.6% din suprafața agricolă națională);
 - b. 7 februarie 1864 - adoptarea **Legii pentru organizarea puterii armate**: s-au format 4 divizii la București, Iași, Galați și Craiova, formate din toți bărbații apti de luptă, cu vârste între 20 și 50 de ani;
 - c. 13 martie 1864 - dezbaterile Proiectului de Lege rurală a dus la un conflict între Adunarea Legislativă, conservatoare, și guvernul liberal;
 - d. 31 martie și 2/14 aprilie 1864 - au fost adoptate **Legile de organizare administrativă**: au prevăzut organizarea teritoriului în comune rurale, plăși și județe, conduse de un primar, de un subprefect, respectiv un prefect.
- 2/14 mai 1864 - Cuza a dizolvat Adunarea Legislativă printr-o lovitură de stat, a instaurat o domnie autoritară și a adoptat *Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris*;
- conform noii legi cu caracter constituțional, domnul și-a mărit puterea politică prin deținerea puterii executive, care a avut inițiativă legislativă, și a dreptului de veto, iar Adunarea Electivă a fost reformată, prin introducerea unei a doua camere a Parlamentului, Corpul Ponderator (Senatul), format din membri numiți de domnitor.
- e. 3 iulie 1864 - adoptarea **Legii electorale**: a fost scăzut censul și astfel s-a asigurat o mai largă participare și reprezentare la vot pentru burghezie și țărănime;
- f. 14/26 august 1864 - a fost adoptată **Legea rurală**: au fost împrăștiate, cu despăgubire, peste 500.000 de familii de țărani cu aprox. 2.000.000 de hectare de pământ luat de la marii latifundiași și din averile mănăstirești, în funcție de numărul de vite deținute: frunțașii (au deținut două perechi de boi) au primit, în medie, cca. 6 ha de familie; mijlocașii (au deținut o pereche de boi) 4.5 ha; pălmașii (nu au deținut animale de povară) 2.5 ha;
- g. 15 septembrie 1864 - adoptarea **Legii pentru implementarea Sistemului Metric de măsuri și greutăți în România**: a fost introdusă ocaua (aprox. 1.3 kg);

- h. 25 noiembrie/7 decembrie 1864 - a fost adoptată **Legea instrucțiunii publice**: învățământul primar a devenit obligatoriu și gratuit, în marile orașe au fost înființate gimnazii, iar la Iași (1860) și la București (1864) au fost fondate primele universități din România;
- i. 1/13 decembrie 1864 - a fost înființată C.E.C. (Casa de Economii și Consemnațiuni);
- j. 3 decembrie 1864 - adoptarea **Legii privind autocefalia Bisericii Ortodoxe Române**: independența Bisericii față de Patriarhia de la Constantinopol și alegerea unui Patriarh de un sinod format din ierarhi români;
- k. 1 mai 1865 - s-a adoptat **Codul de Procedură Penală**: s-a exclus pedeapsa cu moartea;
- l. 4 iulie 1865 - adoptarea **Legii de reorganizare a justiției**: au fost înființate noi instanțe judecătorești: Judecătoriile de Plasă, Tribunalele Județene, Curțile de Apel, Curțile de Jurați și Curtea de Casație;
- m. 1 decembrie 1865 - a fost adoptat **Codul Civil**: a prevăzut obligația căsătoriei și a divorțului civile.
- 11/23 februarie 1866 - „*monstruoasa coaliție*” a organizat o lovitură de stat, Cuza a fost silit să abdice și să urmeze calea exilului (1873: a murit la Heildelberg, Germania), iar guvernarea a fost preluată de o locotenență domnească.

5. Urmări

- 1859 - apariția unui nou stat pe harta Europei, România;
- unificarea Principatelor Române a dus la accelerarea procesului de modernizare și de occidentalizare a spațiului românesc.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=bodWiz65hHk>

<https://www.youtube.com/watch?v=RoNdPW0M72Y>

BIBLIOGRAFIE:

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Barnea, Alexandru (coordonator), Manea, Vasile Aurel, Palade, Eugen, Teodorescu, Bogdan, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2007.
3. Petre, Zoe (coordonator), Căpiță, Carol, Stănescu, Ecaterina, Lung, Ecaterina, Livadă-Cadeschi, Ligia, Ciupală, Alin, Țurcanu, Florin, Vlad, Laurențiu, Andreescu, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2008.
4. Adăscăliței, Felicia, Lazăr, Liviu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corvin, Deva, 2007.
5. Băluțoiu, Valentin, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.
6. Scurtu, Ioan, Cristea, Niculae, Curculescu, Marian, Dincă, Constantin, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Economică Preuniversitară, București, 2008.
7. Dondorici, Florentina, Lica, Elena Emilia, Poamă, Emil, Ionescu, Vasile, Osanu, Octavian, Stoica, Relu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Gimnasium, București, 2008.
8. Stan, Magda, Vornicu, Cristian, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Niculescu ABC, București, 2015.
9. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
10. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
11. Bulei, Ion, *O istorie ilustrată a românilor*, Editura Litera, București, 2018.
12. Djuvara, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, 2013.
13. Hitchins, Keith, *Românii: 1774-1866*, Editura Humanitas, București, 2018.
14. Damean, Sorin Liviu, Oncescu, Iulian, *O istorie a românilor de la Tudor Vladimirescu la Marea Unire (1821-1918)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2015.
15. Isar, Nicolae, *România sub semnul modernizării: de la Alexandru Ioan Cuza la Carol I (1859-1914)*, Editura Universitară, București, 2017.